

**Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická**

Bakalářská práce

Bitva v Ardenách roku 1944

Michal Briš

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra historických věd

Studijní program Historické vědy

Studijní obor Obecné dějiny

Bakalářská práce

Bitva v Ardenách roku 1944

Michal Briš

Vedoucí práce:

PhDr. Roman Kodet, PhD.

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Na tomto místě bych rád poděkoval PhDr. Romanu Kodetovi, PhD. za obětavý přístup, cenné rady a odborné vedení mé práce.

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2014

.....

Obsah

1 Úvod.....	1
2 Vývoj západní fronty od vylodění v Normandii.....	5
3 Operace Wacht am Rhein.....	10
3.1 Operace Greif a Stösser.....	12
4 Průběh ardenské ofenzivy.....	16
4.1 Sílící spojenecký odpor.....	20
4.2 Spojenecký protiútok.....	25
5 Hodnocení ofenzivy.....	30
6 Závěr.....	34
7 Seznam použité literatury.....	36
8 Resumé.....	37

1 Úvod

Bitva v Ardenách z konce roku 1944 je bezpochyby jednou z nejvýznamnějších bitev druhé světové války. V době začátku ardenské ofenzivy byl sice výsledek války téměř jistý, Hitler přesto zkusil zvrátit tento nastávající konec a německé generalitě představil ambiciózní plán s názvem „Wacht am Rhein“. Vzhledem k možnému ovlivnění výsledku druhé světové války se tato operace právem nachází mezi dalšími důležitými konflikty z tohoto období. Nejen kvůli ambicióznímu naplánování se tato německá ofenziva stala tak významnou, je to také tím, že je to největší americká bitva na evropském bojišti za druhé světové války. Tento konflikt je také velmi populární, téma „bitvy o výběžek“ je zpracováno jak ve velkém množství knih, tak i v mnoha dokumentech a filmech. Naplánování útoku, které mělo velmi ambiciózní cíle, komplikace postupu obtížným terénem a v neposlední řadě houževnatá spojecká obrana, která byla naprosto překvapena. To je několik faktorů, které mě podnítily k výběru právě tohoto konfliktu z okruhu témat mnou oblíbené druhé světové války.

Cílem bakalářské práce je nejprve stručně analyzovat vývoj západní fronty před samotným útokem, dále popsání tvorby finální verze plánu ofenzivy, kterou provázely rozpory a pochyby německých generálů. Posléze je na řadě popis pohybu jednotlivých německých armád a komplikací, které doprovázely jejich postup. V závěru je cílem zhodnotit příčiny, které vedly k německému neúspěchu.

Práce je rozčleněna do čtyř kapitol. První kapitola stručně zobrazuje vývoj západní fronty od vylodění spojeneckých vojsk v Normandii. Kapitola tedy začíná od 6. června 1944, tedy od začátku operace „Overlord“, který je označován jako „den D“. V kapitole je soustředěna pozornost na postup spojeneckých vojsk v Normandii a jejich další postup směrem k Německu. Následuje pasáž popisující výsadkovou operaci „Market Garden“, která byla neúspěšným pokusem o rychlé zajištění mostů přes Rýn a otevření cesty do Německa. V závěru kapitoly následuje postup spojeneckých jednotek k Siegfriedově linii, kde

se pohyb Spojenců zastavil a následoval německý protiútok v Ardenách. I když měl na neúspěch Německa velký vliv Sovětský svaz na východní frontě, v kapitole je popsána pouze západní fronta, na které se tento konflikt přihodil.

Druhá kapitola se zabývá plánováním této operace, kterou Němci nazvali „Wacht am Rhein“. Jde především o problematiku finální verze útoku, kterou se následně řídily německé jednotky. V kapitole jde především o popis situace, která nebyla v očích samotných velitelů armád určených k útoku nijak dobrá, neboť nebyli plně spokojeni se stavem zásob a vojáků vzhledem k ambiciózním cílům, které už předem odsuzovali. Zároveň se snažili o částečnou změnu plánu, k tomu však nedošlo. Součástí kapitoly je podkapitola o diverzní operaci „Greif“ a o výsadkové operaci „Stösser“.

Stěžejní částí této práce je třetí kapitola. V této kapitole je soustředěna pozornost na detailní pohyb jednotlivých armád v oblasti Arden. Z počátku kapitoly jde především o postup 6. tankové armády, 5. tankové armády a 7. armády den po dni, v závěru kapitoly již není průběh jejich cesty rozebírán po konkrétních dnech, z důvodu spojeneckých protiútoků totiž nedochází k dalšímu prolomení obrany a jednotlivé armády se příliš nepohybují kupředu, od začátku ledna 1945 naopak ustupují začínajícímu spojeneckému protiútku a jsou zatlačeni do původních pozic. Podkapitoly jsou rozděleny na základě úspěchu postupu německých jednotek a následnému obratu ve vývoji ofenzivy.

Poslední část práce, tedy čtvrtá kapitola, se zabývá hodnocením a kritikou ardenského konfliktu. Kapitola rozebírá jednotlivé faktory, které měly klíčový vliv na vývoj operace. Dále je bráno v potaz samotné naplánování ofenzivy, které bylo místy až příliš ambiciózní a i v případě úspěchu útoku by tato akce nemusela mít příliš velký vliv na celkový vývoj války, což jsou pouze teorie, které nelze potvrdit. Kapitola také analyzuje problémy ve spojeneckém velení mezi britským polním maršálem Montgomerym a americkým generálem Eisenhowerem, které tato ofenziva prohloubila. V kapitole nechybí hodnocení německých generálů, kteří vedli armády v Ardenách. Jejich výpovědi se takřka shodují v

příčinách neúspěchu a také odhadovali selhání již před začátkem útoku.

Ve své bakalářské práci jsem používal pouze zahraniční zdroje. Nejdůležitější publikací byla pro mou práci kniha Dannyho S. Parkera *Hitlerova ofenziva – Ardeny*. Toto dílo bylo stěžejní především proto, že je zkompletováno z dotazníků a výpovědí německých generálů, kteří vedli německé jednotky v ardenské ofenzivě. Rozhovory s Dietrichem, Manteuffelem a Brandenbergerem nejlépe vystihují situaci, ve které se nacházeli němečtí vojáci v průběhu konfliktu, a následný neúspěch, který kritizují z vlastního zúčastněného pohledu. Z tohoto důvodu se tato kniha stala důležitým zdrojem v kapitole o plánování ardenské ofenzivy i v kapitole o jejím průběhu. Ve druhé kapitole jsem v části o operaci Greif využil především Skorzenyho paměti *Mé velitelské operace*, neboť tato kniha také popisovala situaci ohledně této akce přímo z pohledu velitele, což bylo velmi užitečné zvláště u takového typu operace, jelikož je výklad diverzních akcí z pohledu velitele daleko zajímavější, než z pohledu pouhého úředníka, který vydá rozkaz a dále se neúčastní.

Ve stěžejní kapitole o průběhu ardenské ofenzivy jsem využil i několik dalších monografií o tomto tématu. Zřejmě druhou nejdůležitější monografií pro mě byla anglicky psaná kniha Patricka Delaforce *The Battle of the Bulge*. Další monografií pak byla kniha *Ardeny 1944* od Petera H. Grynera, která však byla psána spíše popularizačním stylem a některé informace se musely brát s rezervou, neboť to byly možná až zavádějící informace, které měly zaujmout čtenáře.

Velké množství informací jsem také našel v knihách, které se zabývají především posledním rokem druhé světové války, například kniha Iana Kershawa *Konec: Německo 1944–1945*, kterou jsem četl původně v anglickém jazyce, zároveň však vyšla v češtině, tudíž jsem pro usnadnění odkazoval na českou verzi. Dalšími podobnými knihami, které jsem využil jako zdroj, je například *Konec „Třetí říše“* od Tobyho Thackera nebo *Dobytí říše* od Robina Neillandse.

V první kapitole o stručném vývoji západní fronty jsem využil především monografie o druhé světové válce, neboť jsem měl převážně knihy o samotných Ardenách, tudíž jsem využil obecnější knihy o druhé

světové válce, jelikož to na rozsah první kapitoly postačilo. Tyto knihy jsou například *Encyklopedie druhé světové války*, kterou napsal Donald Sommerville nebo *Velké bitvy 2. světové války* od Johna MacDonalda.

2 Vývoj západní fronty od vylodění v Normandii

Vylodění spojeneckých vojsk v Normandii, označeno pod krycím názvem operace „Overlord“, proběhlo 6. června 1944. Toto datum vstoupilo do historie pod označením „Den D“, neboť se tato akce stala největším vyloděním v dějinách. Samotný úder začal nejprve výsadkem, který měl zabránit případné snaze německých jednotek o posílení oddílů přímo v oblasti vylodění.¹

Samotný výsadek tří parašutistických divizí (americká 82. a 101. výsadková divize, britská 6. výsadková divize) doprovázel velký zmatek a mnoho mužů se promíchalo s jinými oddíly, své úkoly však nadále plnili. Část amerických výsadkářů se dostala do zajetí v oblasti pláže Utah a dokonce se snažili Němce přesvědčit, aby je odsud odvezli jinam, jelikož se obávali spojeneckého útoku.²

Němci měli ve Francii, Belgii a Nizozemsku 60 divizí, které však z větší části nebyly připraveny na mobilní válku. Po samotném vylodění byli přesvědčeni, že je vylodění v Normandii pouze klamným manévrem. Polní maršál Rommel se neshodl v přípravě na spojenecké vylodění s polním maršálem von Rundstedtem, neboť Rommel požadoval co nejvíce jednotek u pobřeží, aby nepříteli čelili přímo tam, ale von Rundstedt plánoval vytvoření velké skupiny záloh dále od pobřeží a teprve po vylodění by se zálohy odebraly do oblasti konfliktu. Hitler se rozhodl pro kompromis a oběma velitelům částečně vyhověl. Přímou v Normandii měli Němci šest pěších divizí a tři tankové divize se nacházeli dále ve vnitrozemí.³

Spojenci naplánovali operaci Overlord na květen 1944, nicméně po zvážení potřebných požadavků ji odsunuli na 5. červen. V ranních hodinách 5. června však na schůzce velitelů meteorologové předpověděli nepříznivé počasí, takže se akce odložila na další den. BBC toho dne večer odvysílala část „Podzimní básně“, což byl signál francouzskému

1 SHAW, Antony, *II. světová válka den po dni*, Český Těšín, 2007, s. 145.

2 CUMMINS, Joseph, *Osudové okamžiky dějin*, Praha 2009, s. 234.

3 SOMMERVILLE, Donald, *Encyklopedie druhé světové války*, Praha 2007, s. 234-235.

odboji, který Němci sice pochopili, nicméně nevěřili v připravovaný útok.⁴

Invazi začala dělostřelecká příprava, která měla zničit německá obranná postavení na plážích, zatímco spojenečtí vojáci čekali ve vyloďovacích člunech nedaleko pobřeží. Palba přestala v 6:20 ráno a začalo samotné vyloďení, konkrétně na plážích Utah, Omaha, Gold, Juno a Sword.⁵

Na pláži Utah se americké jednotky vyloďily o něco jižněji, než měly v plánu, přesto se jim podařil rychlý postup do vnitrozemí s minimálními ztrátami. V oblasti pláže Omaha se vyloďení tolik nezdařilo, Němci houževnatě bránili neprostupný terén a Američanům se nepodařilo postoupit více jak o dva kilometry. Na pláži Gold se kvůli horším podmínkám vyloďily britské útvary o něco později a ztratily tím moment překvapení, kvůli čemuž následovaly tuhé boje. Přesto Britové neztratili mnoho vojáků, nedostali se však příliš daleko do vnitrozemí. Kanadané narazili u pláže Juno na velké množství podmořských překážek, poté však rychle postupovali do vnitrozemí a problém nastal až při vytvoření dopravních kolon. Britové na pláži Sword postupovali velmi rychle a při dosažení města Bréville čelili německému protiútoku, který však dokázali odrazit. První den tak skončil velmi úspěšně a v Normandii se vyloďilo téměř 150 000 vojáků.⁶

Během týdne se Spojencům podařilo zajistit oblast o délce přibližně 130 kilometrů a o šířce 16 kilometrů. Němci zde nejspíše propásli možnost zřídit silnější obranu, neboť se stále domnívali, že toto zatím není hlavní invaze, čímž Spojencům poskytli čas na zabezpečení této oblasti pro další postup.⁷ V následujících dnech se spojenecké jednotky snažily o postup hlouběji do vnitrozemí a především o dobytí důležitých měst jako Caen, které měli dobýt britští a kanadští vojáci, a Cherbourg, který měly získat americké oddíly. Cesta dále do vnitrozemí je silně bráněna a Spojenci nepostupovali tak rychle. Němečtí vojáci se v Cherbourgu odmítali vzdát a vzdorovali až do konce, většinu města

4 MACDONALD, John, *Velké bitvy 2. světové války : 17 nejvýznamnějších bitev v nevídaném dokumentárním zpracování*, Praha 1995, s. 136.

5 CUMMINS, *Osudové okamžiky dějin*, Praha 2009, s. 236.

6 SOMMERVILLE, s. 236-238.

7 CUMMINS, *Osudové okamžiky dějin*, s. 241.

Američané ovládali až 26. června, následující den byl Cherbourg dobyt.⁸

Do konce června se podařilo vylodit přibližně 630 000 spojeneckých vojáků, od začátku invaze padlo 62 000 mužů. Americké oddíly začátkem července dále zajišťovaly poloostrov Cotentin, zatímco britské a kanadské jednotky dále pokračovaly v postupu na Caen a v rámci přípravného bombardování do oblasti spojenecké letectvo shodilo přibližně 2500 tun bomb. Po této přípravě se Britové a Kanadčané pokusili 9. července dobýt Caen, nicméně narazili na silnou obranu, přesto se jim podařilo dobýt severní úsek města. Boje o Caen pokračovaly dalších několik dní až do 22. července, kdy se podařilo dobýt i jižní část, v oblasti však boje trvaly ještě několik dní.⁹

Úspěšný postup Spojenců zpomalil přibližně v době atentátu na Hitlera, který spáchal plukovník von Stauffenberg. Hitler doufal, že se Němcům podaří udržet spojenecké jednotky v severozápadní Francii, čímž by uchránil důležité přístavy. To se však nedařilo a Spojenci do konce srpna dobyli Paříž a na kontinent přepravili dva miliony mužů. Spojenečtí vojáci nadále postupovali směrem na východ a již začátkem září se Britům podařilo dobýt Brusel a Antverpy.¹⁰

Spojenci byli úspěšným vývojem západní fronty pozitivně naladěni a očekávali ukončení války do Vánoc. Vzhledem k úspěchu postupovaly spojenecké oddíly možná až příliš lehkovážně, na čemž se částečně podepsalo velení, neboť polní maršál Montgomery podcenil situaci a také se začal projevovat spor mezi ním a generálem Eisenhowerem.¹¹

Montgomery se v září zasadil o provedení operace Market Garden, což byl výsadek v Nizozemí, který by přes Rýn otevřel rychlou cestu do Německa. Montgomery předpokládal, že jsou německé jednotky po úspěšné spojenecké ofenzivě natolik oslabeny, tudíž by měly britské oddíly uspět bez problému, ovšem právě v této oblasti měli Němci poměrně silnou obranu. Plán spočíval ve výsadku u Arnhemu a Nijmegenu, kde by Britové zajistili mosty přes řeky. I přes počáteční

8 SOMMERVILLE, s. 238-242.

9 Tamtéž, s. 243-236.

10 KERSHAW, Ian, *Konec : Německo 1944–1945*, Brno 2013, s. 87-90.

11 Tamtéž, s. 91.

úspěchy se začala tato ambiciózní operace vyvíjet špatně. Problém nastal především u arnhemského mostu, neboť byli britští výsadkáři vysazeni dále od města kvůli lepší organizaci po přistání, Němcům tímto darovali čas k přípravě silné obrany.¹²

V následujících dnech se spojenecké jednotky snažily proniknout do Arnhenu, ale tento postup byl velmi zpomalen urputnou německou obranou. V ostatních částech cílové oblasti se postup poměrně dařil, spojeneckým výsadkářům se podařilo dobýt most v Nijmegenu. Britské výsadkové oddíly doplnili polští vojáci, přesto se jim stále nedařilo zlomit německou obranu. Přes těžké ztráty se stále nedařilo prolomit německou obranu a boj pokračoval nerozhodným výsledkem. V důsledku neúspěšného splnění plánu padlo 25. září rozhodnutí o stažení výsadkářů z arnhemské oblasti.¹³

Selhání operace Market Garden může být zohledněno několika faktory. Především výsadek, který proběhl ve velké vzdálenosti od cílové oblasti, byl špatně naplánován. Nemalý vliv na to mělo také nepříznivé počasí, neboť kvůli tomu nemohli Spojenci využít leteckou převahu a podpořit tak bojující výsadkáře. Neméně důležitým faktorem byla velmi silná německá obrana, která dokonce získala přesné bojové plány postupu, což Němcům defenzivu usnadnilo.¹⁴

Spojenci se však neúspěchem u Arnhemu nenechali odradit. Již několik dní po operaci Market Garden pokračovali v tlaku na německé jednotky na Siegfriedově linii. Spojenecké oddíly dokázaly 14. října obklíčit město Cáchy, kde německá posádka bránila město celý týden, poté ovšem byli nuceni kapitulovat.¹⁵

Dobytí Cách nemelo příliš velkou vojenskou hodnotu, ale psychologický efekt byl nemalý. Pro německou morálku to byla velká rána, neboť to bylo první velké německé město, které bylo obsazeno Spojenci. Začátkem listopadu pokračoval spojenecký útok na Západní val severně i jižně od Arden. Ztráty mezi jednotkami byly doplňovány

12 SOMMERVILLE, s. 259.

13 SHAW, s. 155-156.

14 THACKER, Toby, *Konec „Třetí říše“ : porážka, denacifikace a Norimberk : leden 1944 – listopad 1946*, Praha 2011, s. 49-51.

15 NEILLANDS, Robin, *Dobytí říše*, Praha 2008, s. 57.

nezkušenými vojáky, kteří teprve dorazili do Evropy. Dalším cílem spojeneckého postupu byl Hürtgenský les, který ležel nedaleko Cách. Němci ovládali přehrady na řece Rúr, takže se Spojenci obávali, že by po vstupu do údolí Němci vypustili přehrady a zaplavili by tak celou oblast, proto se spojenecké jednotky snažily obsadit oblast z jihu a převzít kontrolu nad přehradami. Spojenecké oddíly narazily na velmi nepříznivý terén, což jim komplikovalo postup a německým vojákům naopak usnadňovalo obranu. Bitva o Hürtgenský les skončila neúspěchem, neboť se Spojencům nepodařilo ani začátkem prosince zajistit přehrady, takže nemohli postoupit dále do údolí.¹⁶

¹⁶ AMBROSE, Stephen E., *Občané vojáci : cesta americké armády od břehů Normandie přes Ardeny po kapitulaci Německa : 7.6. 1944–7.5. 1945*, Plzeň 2004, s. 108-132.

3 Operace Wacht am Rhein

Situace Německa byla po červnovém vylodění Spojenců ve Francii a dalších porážkách na východě velmi špatná. I přes nepříliš dobrý vývoj byl Hitler stále přesvědčen, že lze průběh války zvrátit a při rekonvalescenci po červencovém atentátu začal plánovat protiútok, který by zásadně změnil vývoj války. Pro takovou ofenzívu bylo nejprve nutné vyřešit otázku cíle útoku. V případě východní fronty bylo jasné, že by ofenzíva neměla příliš velkou šanci na úspěch v důsledku počtu protivníkových sil. I kdyby Hitler uvolnil všechny síly, které následně použil při ardenské ofenzívě, ve výsledku by to nemělo žádný efekt. Naopak úspěšným útokem na západní frontě by v opravdu ideálním případě dosáhl separátního míru, díky kterému by následně mohl všechny svoje síly zapojit na východní frontě.¹⁷

Začátkem září 1944 Hitler svěřil ve „Vlčím doupěti“ své myšlenky ohledně ofenzívy v Ardenách generálu Jodlovi. Ardeny vybral především proto, že zde očekával nejmenší odpor. Hlavní část útoku spočívala v překročení řeky Másy a posléze dobytí přístavu Antverpy, přičemž hlavní břemeno útoku by měly nést čtyři tankové divize SS ze 6. tankové armády, a to 1., 2., 9. a 12. tanková divize SS. Hitler spoléhal především na jednotky SS, které byly stále tvořeny z větší částí dobrovolníky, vzhledem k nedůvěře vůči Wehrmachtu. Při plánování útoku se Hitler opíral především o zkušenosti z bleskového postupu přes Ardeny z roku 1940 pod velením polního maršála von Rundstedta. Když se von Rundstedt seznámil s plány tohoto útoku, prohlásil: *„Byl jsem ohromen. Hitler se mnou vůbec nekonzultoval možnosti. Bylo mi jasné, že dostupné síly jsou příliš slabé na tak extrémně ambiciózní plán.“*¹⁸ Von Rundstedt tento plán shledával jako příliš ambiciózní a dále nesouhlasil s cílem útoku, který Hitler vybral. Hitler však odmítal změnit místo či plán útoku, von Rundstedtovi však ustoupil alespoň v termínu, jelikož na jeho naléhání protiútok odložil z 25. listopadu nejprve na 10. prosince, později

17 GRYNER, Peter H., *Ardeny 1944*, Praha 1994, s. 23.

18 DELAFORCE, Patrick, *The Battle of the Bulge: Hitler's final gamble*, Harlow 2004, s. 35.

dokonce na 16. prosince.¹⁹

Hitler zadal přesnější vypracování plánu útoku generálu Jodlovi a osobně na něj dohlížel. Z těchto plánů následně vyšlo několik variant cílových oblastí útoku, nicméně již od začátku bylo jasné, že cílovou oblastí budou Ardeny, ač tento plán generál Jodl shledal jako nejriskantnější. Oblast Arden byla vybrána také z důvodu, že pro americké jednotky to byla de facto odpočinková zóna, jelikož tento úsek fronty byl velmi klidný. Právě proto byly do této oblasti ve většině případů posílány jednotky, které za sebou měly dlouhé boje a potřebovaly odpočinek, nebo naopak nováčci, kteří se teprve dostali na frontu a do této oblasti přišli nabýt zkušenosti.²⁰

Většina německé generality, která s Hitlerem spolupracovala, se do poslední chvíle snažila Hitlera přesvědčit o pravděpodobném neúspěchu ardenské ofenzivy. Polní maršál Model dokonce přišel s takzvaným „malým řešením“, které spočívalo v dobytí Namuru a obklíčení 1. a 9. americké armády, Hitler však o něčem takovém nehodlal vůbec uvažovat a dále trval na ambiciózním plánu, který měl za cíl dobytí Antverp.²¹

Generál Hasso von Manteuffel měl však na rozdíl od většiny generálů na Hitlera vliv a Hitler mu také důvěřoval. Právě na popud Manteuffela Hitler přece jen trochu pozměnil plány: Manteuffel navrhoval zaútočit v brzkých ranních hodinách, aby jednotky mohly udeřit pod rouškou tmy a zaskočit tak nepřipraveného nepřítele. S tím také souvisela změna plánu dělostřelecké přípravy. Manteuffel navrhoval minimální dělostřeleckou přípravu pouze na klíčové cíle jako byly dělostřelecké baterie či sklady munice, čímž chtěl dosáhnout většího faktoru překvapení, který hrál velkou roli a s kratší dělostřeleckou přípravou bylo překvapení rozhodně větší.²²

I přes odložení útoku bylo času velice málo. Poslední přípravy byly velmi chaotické, přesuny narušoval nedostatek pohonných hmot, které musely být dováženy z mnoha dalších míst, kde jich byl také

19 MACDONALD, s. 158.

20 TOLHURST, Michael, *Bastogne : Bitva v Ardenách*, Brno 2002, s. 15.

21 GRYNER, s. 59.

22 DELAFORCE, s. 61.

nedostatek. Kvůli přísnému utajení mohly jednotky cestovat po železnici pouze v noci. Tento transport však neznamenal přesun až na frontu, nýbrž několik kilometrů od ní, aby hluk nevzbudil podezření, zbytek cesty musely jednotky ujít pěšky, těžká technika musela být tažena koňským spřežením a tanky se pohybovaly na cestách pokrytých senem. K absolutnímu utajení a zamaskování hluku sloužila průzkumná letadla, která kroužila nad cílovou oblastí a tím přehlušila pohyb jednotek a techniky. Utajení pak dosáhlo i takové fáze, že vojáci v přední linii měli zakázáno dokonce i kouření, aby nebyli náhodou spatřeni.²³

Během listopadových příprav americké jednotky generála Bradleyho zaútočily na ardenskou „frontu klidu“ a zmocnili se Cách. I přes mnohá svědectví o soustředění německých vojsk v této oblasti se Američané nedomnívali, že se zde chystá jakýkoliv německý protútok.²⁴

Samotný plán spočíval v překročení řeky Másy a postupu na přístav Antverpy. Hlavní břemeno útoku měla nést nově vytvořená 6. tanková armáda, její jižní křídlo měla chránit 5. tanková armáda. Podél řeky Our a Sauer měla útočit 7. armáda, která měla zároveň ochránit útočící jednotky proti případné protiofenzívě Pattonovy 3. armády.²⁵

Hlavním tahounem protiútku měla být 6. tanková armáda, kterou měl vést generálplukovník Josef „Sepp“ Dietrich. Plán shlédával jako příliš ambiciózní, dále kritizoval nepříznivé roční období, absolutně nepřipravené jednotky a především terén, který je nevhodný pro pohyb tanků. Jeho armáda byla složena ze čtyř tankových divizí SS (1., 2., 9. a 12.) a z instrukční tankové divize, avšak dle písemné direktivy německého vrchního velení z prosince 1944 tato armáda v Ardenách i přesto neoperovala jako armáda SS, nýbrž jako pravidelná armádní jednotka.²⁶

Plán útoku se během samotných příprav několikrát změnil, finální verze však vypadala tak, že německé jednotky měly udeřit v oblasti Arden přibližně v 5:30 ráno po krátké dělostřelecké přípravě. V detailním

23 GRYNER, s. 61.

24 MACDONALD, s. 160.

25 GRYNER, s. 28.

26 PARKER, Danny S. (ed.), *Hitlerova ofenzíva – Ardeny: německý pohled na „Bitvu o výběžek“*, Brno 2003, s. 17.

zpracování útoku však neproběhly žádné velké změny. Dietrichova 6. tanková armáda, která nesla hlavní břemeno ofenzivy, měla postoupit severozápadním směrem, překonat řeku Másu, na které měly být mosty hlídány Skorzenyho diverzními jednotkami, a zamířit na Antverpy. Jižně od 6. tankové armády měla operovat 5. tanková armáda pod vedením generálporučíka Manteuffela. Jejím úkolem bylo obklíčení 106. americké divize na Schnee Eifel, dále postupovat na Brusel, čímž by chránila křídlo 6. tankové armády, a cestou zajistit dvě zásadní města – St. Vith a Bastogne. Na jihu měla obě armády krýt proti případné americké protiofenzivě 7. armáda generálporučíka Ericha Brandenbergera.²⁷

3.1 Operace Greif a Stösser

Součástí ardenského útoku byly i dvě podpůrné operace, a to operace Greif a operace Stösser. Tyto akce nebyly z hlediska počtu jednotek příliš rozsáhlé, avšak i přesto byly pro rychlý a překvapivý postup německých jednotek velice důležité.

Hitlerovi při plánování samozřejmě docházelo, že pro rychlý postup německých jednotek budou klíčové mosty. Zajištění mostů přes Másu měla docílit speciální jednotka, která by prováděla diverzní akce. Po získání mostů by přišel sekundární úkol – vyvolávat zmatky v týlu nepřítele, což by značně nahrávalo německým jednotkám v postupu.²⁸

Diverzní operací Greif byl pověřen v říjnu 1944 Otto Skorzeny. Tento Rakušan zcela jistě nebyl vybrán náhodou, neboť byl v průběhu války vyslán na velice důležité speciální operace. V červenci roku 1943 byl na Hitlerův osobní rozkaz vyslán do Itálie, aby osvobodil vězněného Mussoliniho. Stal se jedním z Hitlerových oblíbenců a například stál za únosem syna admirála Horthyho z Budapeště v říjnu 1944, aby zabránili Maďarsku uzavřít separátní mír se Sovětským svazem.²⁹

„Zvláštní komando v uniformách amerických důstojníků mělo působit zmatek v americkém týlu, vydávat falešné rozkazy, měnit silniční ukazatele, rušit a ničit komunikace, vyvolávat paniku a šířit poplašné

27 TOLHURST, s. 14.

28 GRYNER, s. 65.

29 DELAFORCE, s. 47.

*zprávy všeho druhu.*³⁰ Skorzeny měl za úkol vytvořit 150. obrněnou brigádu z dobrovolníků, kteří dobře ovládali angličtinu. Operace musela být přísně utajena, avšak brzy začal po frontě kolovat rozkaz o nábore anglicky hovořících vojáků pro speciální úkol, kvůli čemuž hrozilo prozrazení celé operace. Spojenci tuto zprávu zachytili, ale žili v domněnání, že jde o podvratný manévr ze strany Německa.³¹ „Aby se však o tomto porušení mlčenlivosti nedozvěděl Hitler, dostal Skorzeny nařízeno, aby v realizaci své části plánu pokračoval.“³²

Skorzeny nesehnal pro svou operaci velký počet vojáků. „Poslali 600 dobrovolníků na zkoušku: Mezi nimi jsme našli 20, kteří mluvili anglicky plynně a 40 průměrně. 150 bylo schopno se dorozumět, 200 lámaně, a dalších 200 dovedlo říci ano – ne. Bylo tudíž nemožné sestavit 'anglicky mluvící brigádu'.“³³ Skorzeny neměl problém jenom s vojáky, nýbrž i s vojenskou technikou. Amerických tanků a vozidel neměl k dispozici mnoho, tudíž nastaly i tak kuriózní situace, že německý tank Panther „přemontovali“ na americký tank Sherman a vlastní vozidla přemalovali na americké.³⁴

Anglicky hovořící vojáci měli plnit především hlavní diverzní úkoly 150. obrněné brigády, nicméně Skorzeny požadoval další vojáky z regulérní armády do své brigády, neboť ještě několik dní před vypuknutím útoku neměla Skorzenyho brigáda ani 1000 mužů, načež díky příkazu Hitlera obdržel dva prapory letecké pěchoty, četou granátníků, minometnou a spojovací četou a další dva prapory SS.³⁵

Další akcí, která měla pomoci hlavnímu útoku v ardenské ofenzivě, byla operace Stösser. Polní maršál Model přišel s myšlenkou, že by samotný útok podpořila výsadková operace. Výsadek měl proběhnout na úpatí Elsenbornského hřebenu, kde by výsadkáři podpořili postup 6. tankové armády Josefa Dietricha. Hitler tento plán odsouhlasil, nicméně změnil místo výsadku na Hohes Venn.³⁶

30 GRYNER, s. 65.

31 Tamtéž, s. 66.

32 TOLHURST, s. 14.

33 SKORZENY, Otto, *Mé velitelské operace*, Praha 1994, s. 256.

34 DELAFORCE, s. 49.

35 GRYNER, s. 66.

36 DELAFORCE, s. 43.

Příprava akce Stösser začala až 7. prosince vzhledem ke stížnostem ze strany Luftwaffe. Velením operace byl pověřen baron von der Heydte, který měl velitelské zkušenosti již z výsadku na Krétě.³⁷ Von der Heydte byl o výsadkové akci informován 8. prosince generálem Studentem. Von der Heydte však od začátku jevil pesimistické obavy ohledně úspěšnosti útoku. U své posádky postrádal bojového ducha a především zkušenosti, což se netýkalo pouze výsadkářů, ale také pilotů. Josef Dietrich také zakázal průzkum terénu, kde byl cíl výsadku, zřejmě kvůli obavám z prozrazení operace.³⁸

Konečné rozkazy obdržel von der Heydte až 15. prosince v ranních hodinách. Výsadek měl proběhnout přibližně v půl páté ráno v den začátku operace Wacht am Rhein. Tuto výsadkovou akci však brzy potkaly velké problémy. Nejprve nastal problém s přesunem samotných výsadkářů na letiště, závažnější však byly nedostatky během samotného seskoku, který byl řízen velmi špatným způsobem a většina výsadkářů nesekočila na správném místě. Von der Heydte seskupil ve výsadkové oblasti skupinu přibližně 150 výsadkářů, se kterými se snažil pokračovat v plánu Stösser, nicméně po několika dnech musel oddíl rozpustit, jelikož došly zásoby a vojáci se poté snažili dostat k německým liniím do bezpečí. I přes takové selhání měla operace velký psychologický efekt na nepřítele, protože se rozšířily zvěsti o velkém výsadku, který se pak spojenecké jednotky marně snažili najít a případně zneškodnit.³⁹

37 GRYNER, s. 63.

38 DELAFORCE, s. 44.

39 DELAFORCE, s. 46.

4 Průběh ardenské ofenzivy

Německý protiútok v oblasti Arden začal přesně v půl šesté ráno 16. prosince 1944 za zdrcující dělostřelecké palby, která udeřila velice efektivně a poničila spojovací linie Spojenců. Zasažené jednotky byly naprosto překvapeny, přerušené spojení a hustá ranní mlha mezi nimi zmátek ještě více umocnily.⁴⁰ Tento úspěšný začátek byl založen na plánu plukovníka Georga Bruchmüllera z roku 1918, který během Ludendorffovy ofenzivy velel dělostřelectvu. Na základě tohoto plánu se dělostřelecká podpora nesoustředila především na frontové linie, ale na oblasti velitelských stanovišť a komunikací, což se ukázalo jako úspěšný tah.⁴¹

Dietrichova 6. tanková armáda měla po vypuknutí útoku udeřit na Elsenborský hřeben. Pěchota zahájila postup ihned po dělostřelecké přípravě, tanky vyrazily mezi desátou a jedenáctou hodinou dopolední. Kromě Losheimu a oblasti Krinkelt-Wirtzfeld-Büllingen nenarazila 6. tanková armáda na silnější odpor, i přesto dokázaly izolované spojenecké skupiny pozdržet postup, jelikož se jednotky nemohly dostat k městu Malmédy.⁴²

Nejjednodušší cestou pro německý postup byla Losheimská průrva, neboť se nacházela na hranici mezi dvěma spojeneckými oddíly, tudíž byla bráněna pouze průzkumným útvarem, který byl tvořen přibližně tisíci muži. Toto uskupení mělo dostatek techniky k tomu, aby bylo vysoce mobilní, nehodilo se však na defenzivní roli.⁴³

Generál Dietrich vysvětlil neúspěch postupu v této oblasti tím, že vojáci museli překonat bažinatý terén, ve kterém narostla spotřeba benzínu, který měly jednotky přesně rozpočítaný, tudíž zde Němci uvízli na tři dny a nebyli schopni dále plnit vytyčený plán. Jednotky čekaly na palivo, avšak netušily, že nedaleko od nich se poblíž Stavelotu nachází velké skladiště pohonných hmot, které nebylo dostatečně bráněno.⁴⁴

40 TOLHURST, s. 22.

41 GRYNER, s. 69.

42 PARKER, s. 27.

43 DELAFORCE, s. 84.

44 PARKER, s. 28.

V ostatních oblastech, kde 6. tanková armáda udeřila, sice vojáci postupovali, nicméně nedosáhli příliš velkého úspěchu a pokrok o několik kilometrů znamenal pouze stáhnutí nepřátelských vojsk z první linie do bezpečí. Německým vojákům komplikoval průběh útoku především výše zmíněný terén, tudíž bylo nasazení tanků téměř nemožné.⁴⁵

Především se zde ukázal problém nezkušenosti vojáků i jejich velitelů, neboť na tuto ofenzivu byly oddíly vytvořeny velmi rychle bez patřičného výcviku. Při prvotním úderu vojáci útočili velmi netakticky, čímž byli snadným cílem pro spojenecké jednotky, které bojovaly velmi zarputile a prokázaly značnou odvahu.⁴⁶

*„Von Manteuffel plánoval napadnout postavení amerických jednotek mezi vesnicemi Hosingen a Marnach. První vesnice měla obzvláštní význam, protože přes ní vedla cesta, jež směřovala dál na západ ke Clervaux a odtud do Bastogne, dalšího klíčového železničního uzlu.“*⁴⁷ Manteuffelova 5. tanková armáda postupovala přibližně stejně efektivně jako 6. tanková armáda Josefa Dietricha. Dle Manteuffelových slov byly výsledky horší než očekávání, nicméně stále doufal, že zpoždění během noci a příštího dne dožene. V počátku tohoto útoku Němci záměrně obcházeli některá stanoviště, aby se příliš nezdržovali a nechali tyto opěrné body, aby je dobyli jednotky z druhé vlny. Tento postup jednotky praktikovaly především proto, aby se co nejrychleji dostaly k St. Vith a dobytí Schnee-Eifel přenechaly dalším silám.⁴⁸

Brandenbergerově 7. armádě se sice podařilo na celém jejím úseku překvapit nepřítele, avšak vojáci faktor překvapení příliš nezužtkovali. *„Divize lidových granátníků generála Brandenbergera měly problém se stavěním mostů přes řeky Our a Sauer za neustálé americké dělostřelecké palby.“*⁴⁹ Při plánování nezhodili možnost zhoršené přepravy materiálu v obtížném terénu a především selhaly špatně vycvičené oddíly, které měly za úkol most smontovat. I přes tyto problémy jednotky 7. armády dokázaly na několika místech prolomit tuhou nepřátelskou

45 PARKER, s. 64.

46 GRYNER, s. 70.

47 WHITING, Charles, *Ardeny : Poslední útok*, Plzeň 1995, s. 42.

48 PARKER, s. 103-105.

49 DELAFORCE, s. 192.

obranu. První den ofenzivy sice přinesl lokální úspěchy, ale v rámci naplánování ardenské operace se postup hodnotil spíše negativně, neboť nedošlo k naplnění časové osy ani jedné z útočících armád.⁵⁰

Útoky Dietrichovy 6. tankové armády pokračovaly i v noci z 16. na 17. prosince. Němcům se podařilo otevřít cestu na Monschau-Mützenich, avšak na příkaz polního generála Modela museli Monschau obejít, aby nedošlo ke zničení památkových laťkových domů. Od 277. divize lidových granátníků se očekávalo, že postoupí ve směru na Elsenborn, avšak obtížný terén zamezil dalšímu pokroku. Od 1. tankové divize SS přišla zpráva, že ve 4 hodiny ráno divize učinila průlom, avšak pak se z důvodu přesunu štábu divize odmlčela. „*Sedmáctého prosince ráno Peiper obsadil Büllingen a přilehlá skladiště zásob americké armády a získal tak přibližně 180 000 litrů pohonných hmot.*“⁵¹ Cestu na Malmédy měla otevřít 12. tanková divize SS za pomoci 12. divize lidových granátníků a 9. tanková divize SS měla vést útok přes Losheim. Město St. Vith nebylo zatím napadeno, jelikož Němci potřebovali dohnat časový plán a dobytí města nechali další vlně útoku.⁵²

Nepřátelská dělostřelecká palba byla 17. prosince daleko silnější než prvního dne útoku, ale německé dělostřelectvo bylo také velmi efektivní a ohrožovalo nepřátelskou pěchotu. V nepříliš příznivém terénu poblíž Büllingenu došlo ke střetu mezi 12. tankovou divizí SS a nepřátelskými oddíly, které byly velmi dobře vybaveny, a to především protitankovými děly a tanky. Tito spojenečtí vojáci dlouho vzdorovali a teprve odpoledne Němci našli způsob, jak silnou obranu obejít. Spojenecké jednotky trápila především dezorientace a dezorganizace. Kromě několika izolovaných míst se Spojenci nezmohli na silný odpor, soustředěná dělostřelecká palba zůstala zatím nevyužita a nedošlo ani k nasazení letectva ve větší míře, neboť to stále nedovolovalo nepříznivé počasí.⁵³

Manteuffelově 5. tankové armádě se druhý den ofenzivy poměrně

50 PARKER, s. 244-248.

51 GRYNER, s. 85.

52 PARKER, s. 66.

53 Tamtéž, s. 67.

dařilo. Již ráno němečtí vojáci dobyli Schönberg i s neporušeným mostem, později téhož dne postoupili na Heuem, Atzerath a Setz. V ranních hodinách se levé bojové skupině povedlo prolomit obranu Bleifalu, nicméně spojenecké oddíly, kterým hrozilo obklíčení v oblasti Schnee-Eifelu, další postup zpomalily.⁵⁴

5. tanková armáda postupovala velmi rychle a dokázala plnit vytyčené cíle. Během prvních dvou dnů dokázali němečtí vojáci prolomit předsunuté obranné linie a také se podařilo splnit plán v oblasti Schnee-Eifel, kde Němci obklíčili spojenecké jednotky. I přes tyto úspěchy německým oddílům chyběl důraz při útoku, kvůli kterému nedokázaly takto časně dobýt město St. Vith, které bylo strategicky významnou křižovatkou.⁵⁵

7. armáda generála Brandenbergera si vedla minimálně stejně úspěšně jako Manteuffelova 5. tanková armáda. 17. prosince dokázali vojáci 7. armády zajistit přechod přes řeku Clerf v Kautenbachu, čímž otevřeli cestu pro postup na Wiltz a tím zároveň splnili hlavní úkol – zabezpečení jižního křídla Manteuffelovy 5. tankové armády.⁵⁶

V oblasti působení 7. armády stále přetrvávaly problém s překonáním řeky Our z důvodů absence a následné stavby mostů, avšak z lehce vybojovaných úspěchů bylo zřejmé, že hraniční část mezi 7. armádou a 5. tankovou armádou byla oproti jiným oblastem útoku poměrně slabě bráněna.⁵⁷

7. armádu nadále doprovázel problém s montáží mostů. Stavba probíhala velice pomalu a také byla mařena nepřátelským dělostřelectvem. Němečtí vojáci se snažili postavit mosty dokonce v noci za umělého osvětlení, avšak i tyto pokusy končily fiaskem. Problém s nedostatkem nebo dokonce s neschopností ženijních oddílů přesto neznamenal takový problém a zpoždění, jakým by teoreticky mohl být. Stavba dalších mostů naznačovala, že časový plán lze dodržet, avšak moment překvapení byl již dávno pryč.⁵⁸

54 PARKER, s. 105.

55 GRYNER, s. 80.

56 PARKER, s. 249.

57 Tamtéž s. 249.

58 Tamtéž, s. 252.

Třetí den útoku bylo jasné, že se nepodaří naplnit časový plán, který byl stanoven pro zdárný konec ofenzivy. Jednotky 6. tankové armády postupovaly velmi pomalu kvůli obraně Spojenců, kteří zaminovali cesty a dále je zatarasili stromy. Němci se stále snažili získat volnou cestu směrem na Elsenborn, což se nakonec podařilo díky dobytí návrší severně od Wirtzfeldu.⁵⁹

Mezitím se 1. tanková divize SS zmocnila Trois Ponts, avšak 18. prosince se značně vylepšilo počasí a hrot této divize se stal cílem leteckých útoků ze strany Spojenců. Postup 1. tankové divize SS byl velmi důležitý, neboť v promarněném čase se mohla zformovat solidní obrana Spojenců a následný postup by byl velmi obtížný.⁶⁰

Manteuffelovu 5. tankovou armádu čekala důležitá část této operace, a to dobytí St. Vith, neboť toto město bylo strategickou dopravní křižovatkou v oblasti. Hlavní otázkou bylo, která jednotka se zhostí tohoto těžkého úkolu. V úvahu přicházela zejména Vůdcova doprovodná brigáda, jelikož to byl skvěle vycvičený a vyzbrojený útvar. Při přesunu brigády k St. Vith však došlo ke zpoždění, v reakci na to Mantueffel přesunul termín útoku na 19. prosince.⁶¹

Třetího dne ofenzivy 7. armáda zaznamenala téměř minimální postup. Větší část vojáků již byla na západním břehu řeky Our, nicméně nastala komplikace s přesunem dělostřelectva, na jehož podporu vojáci čekali před dalším útokem. V další oblasti 7. armády dokázaly německé oddíly dobýt určité opěrné body jako například Reisdorf, stále však armádu tížil problém se stavbou mostů, která zdržovala postup. V zóně tohoto útvaru stále existovaly lokální body odporu, kde se nepřítel stále nevzdával, a to se negativně podepisovalo na psychice vojáků.⁶²

4.1 Sílicí spojenecký odpor

Čtvrtého dne ardenské ofenzivy byl jasně znát sílicí odpor nepřítele a další obranná opatření. Nepřátelští vojáci dobře využili obranných pozic, jelikož špatný stav terénu neumožňoval použití tanků mimo cesty. Když

59 GRYNER, s. 75.

60 PARKER, s. 69.

61 Tamtéž, s. 117-120.

62 Tamtéž, s. 253.

tanky z 12. tankové divize SS našly obchvat kolem Bütgenbachu, který se kvůli silnému nepřátelskému dělostřelectvu nedařilo dobýt, byl postup zastaven, neboť tanky uvízly v blátě a s velkými potížemi byly následně staženy. Kvůli těmto problémům došlo ke stažení divize do linie Baasem-Losheim-Manderfeld, aby následovně mohla podpořit 1. tankovou divizi SS nebo 9. tankovou divizi SS v dalším postupu.⁶³

Předsunutá skupina 1. tankové divize SS (Kampfgruppe Peiper) dále postupovala i přes špatný stav komunikací a obdržela rozkaz, aby tento předvoj postupoval stále dál, čímž však vyvstalo riziko odříznutí, což by ohrozilo celou 1. tankovou divizi SS. Situace se dále nevyvíjela dobře, neboť Peiperova skupina čelila tuhé spojenecké obraně a navíc ztratila kontakt s velitelstvím divize. Spojenecká obranná linie se začala formovat na západ od řeky Másy a na východním břehu ženisté budovali překážky v oblasti mezi Verviers a Dinantem. Operace Greif byla 19. prosince oficiálně zrušena, neboť Spojenci zachytili přesnou kopii rozkazu o této operaci, tudíž byly diverzní akce prozrazeny.⁶⁴

Průzkum St. Vith nařízený Manteuffelem nezjistil žádné hodnotné informace a zpoždění Vůdcovy doprovodné brigády dále narůstalo, což znamenalo odsud útoku na St. Vith až na 20. prosince. Ostatní oddíly 6. tankové armády nedokázaly postoupit dále, pouze 62. pluk dobyl Elcherath a Hemmeres, překročil řeku Our a následně se Němci setkali se stále sílícím odporem Spojenců.⁶⁵

Jednotky 5. tankové armády zatím ignorovaly Bastogne a nevyužily příležitost k útoku, což nejspíše rozhodlo bitvu o město, neboť tento den měly zřejmě poslední možnost úspěšně zaútočit, protože později se do města dostaly další americké oddíly, které pomohly město ubránit.⁶⁶

LXXXV. sbor 7. armády čtvrtého dne celkem bez problému postupoval k Harlange. Během postupu Němci zajali několik set zajatců, včetně bohaté kořisti – např. 40 tanků Sherman. Při postupu však vojáci zjistili, že se systém obcházení jednotlivých obranných pozic v budoucnu

63 PARKER, s. 71.

64 Tamtéž, s. 72-74.

65 Tamtéž, s. 121.

66 GRYNER, s. 81.

nevypatí, neboť hrozilo přetnutí zásobovacích linií.⁶⁷

LXXX. sbor v tento den dosáhl největších úspěchů z celé ardenské ofenzivy, především díky dokončené stavbě mostu ve Weilerbachu, přes který mohly oddíly přesunout nepostradatelnou těžkou techniku. Během tohoto dne se sboru několikrát podařilo dobýt opěrné body, které během dne nepřítel opakovaně dobýval zpět, nicméně i přesto se sboru povedlo postoupit na krátkou vzdálenost od oblasti Altrieru, což byl hlavní cíl ardenské ofenzivy pro tuto část armády. Přes tyto úspěchy však vyhlídky na kladný výsledek nebyly příliš velké, neboť se kvůli zpožděným stavbám mostů dostala celá akce do velkého zpoždění. Dalším negativním faktorem tohoto dne byla skutečnost, že se vyjasnilo počasí, a Němci byli atakováni nepřátelským letectvem. V neposlední řadě se k neúspěchu přidal fakt, že některé oddíly postupovaly příliš lehkovážně a byly snadným cílem pro čerstvé spojenecké zálohy.⁶⁸

Čtvrtého dne německé ofenzivy se sešla schůze nejvyšších spojeneckých velitelů a společně se rozhodli, že ardenskou frontu rozdělí na dva úseky. Severnímu úsek měl velet generál Montgomery a jižní části generál Bradley, toto usnesení však vyšlo až 5. ledna 1945 při protiofenzivě.⁶⁹

Nepřátelský odpor 20. prosince v oblasti útoku Dietrichovy 6. tankové armády stále sílil, část jednotek se dokonce musela stáhnout do defenzivy proti spojeneckému úderu. Pro 1. tankovou divizi SS bylo nesmírně důležité, aby tomuto protiúderu němečtí vojáci zabránili, neboť bylo v ohrožení zásobování divize. Téhož dne 1. tanková divize SS znovu získala spojení s Peiperovým předvojem, který se dostal do obklíčení, zásobování běžnou cestou tak nebylo možné, proto zažádali o zásobování leteckou cestou.⁷⁰

Část Vůdcovy doprovodné brigády dorazila v noci z 19. na 20. prosince a ještě za tmy zaútočila. *„Výsadkáři 101. divize posílení o některé jednotky z dalších divizí se však v okolí důkladně zakopali a*

67 PARKER, s. 254.

68 Tamtéž, s. 264-266.

69 SOMMERVILLE, s. 273.

70 PARKER, s. 74-76.

*německým útokům, které začaly 20. prosince, tvrdě vzdorovali.*⁷¹ Po přeskupení v lese dorazila hlavní část obrněných jednotek a velitel se rozhodl pro další výpad na St. Vith, ale Vůdcova doprovodná brigáda byla znovu odražena. Po tomto neúspěchu se velitel rozhodl pro postup na Emmels, který byl nakonec úspěšný, čímž dokázali zablokovat cestu St.Vith-Ligneuville. Další útok na St. Vith byl následně odložen z důvodu vytížení 18. divize lidových granátníků, která měla podpořit Vůdcovu doprovodnou brigádu v útoku na město.⁷²

Pro LXXXV. sbor 7. armády se 20. prosinec vyvíjel pozitivně, dále postupovali bez známky výraznějšího odporu a velení zvažovalo úder na západní břeh řeky Sauer. Některé zničil všechny mosty kromě jednoho v Diekirchu, po kterém mohla pěchota přejít bez problému a vojenská technika se i přes špatný stav mostu mohla také přepravit.⁷³

Dietrichova 6. tanková armáda byla 21. prosince nucena vytvořit obrannou linii a snažila se odstranit překážky ze silnic. Velký problém také dělala nepojízdná vozidla, která i na několik hodin pozdržela dopravu, když překážela v cestě a byl problém s jejich odstraněním. S tímto souvisel další problém – spotřeba paliva a jeho doprava na frontu. Velmi často se stávalo, že se konvoj s pohonnými hmotami pozdržel nebo nedorazil vůbec, přitom byly potřebné mnohem více, neboť se v tomto terénu spotřeba paliv zvýšila. S bojovou skupinou Peiper se znovu nedařilo navázat spojení, byla obklíčena a letecké zásobování bylo téměř nemožné vzhledem k letecké převaze Spojenců, kteří by zásobování narušili. Ostatní divize se musely přeskupit k dalším útokům a von der Heydteho výsadková divize byla informována o tom, že si mají probít cestu přes Monschau nebo se vzdát.⁷⁴

Rozhodující úspěch v bitvě o St. Vith přišel 21. prosince. Pod neustálým tlakem Vůdcovy doprovodné brigády a 18. divize lidových granátníků byli američtí vojáci nuceni k ústupu a v průběhu noci bylo St. Vith německými jednotkami obsazeno.⁷⁵ V oblasti Bastogne se však 5.

71 CUMMINS, s. 248.

72 PARKER, s. 122.

73 Tamtéž, s. 256.

74 Tamtéž, s. 77-78.

75 DELAFORCE, s. 151-155.

tankové armádě příliš nedařilo. Již od předchozího dne bylo obležení Bastogne téměř dokonáno, obklíčení bylo průstupné pouze mezi Champs a Senonchamps. Za této situace byl do města vyslán vyjednávač od instrukční tankové divize s výzvou ke kapitulaci.⁷⁶ „Američané v Bastogni odmítají německou výzvu, aby se vzdali. Traduje se, že generál McAuliffe na tuto výzvu odpověděl jediným slovem: 'Blbost'.“⁷⁷

V prostoru 7. armády zatím Němci stále postupovali bez výraznějšího odporu. Po zjištění, že je Bastogne obklíčeno, brzy očekávali jeho obsazení. Brandenbergerova 7. armáda však čelila několika problémům. Stále se zvětšoval prostor mezi LXXXV. a LXXX. sborem, který narazil na velmi pevnou spojeneckou obranu. V případě dalšího postupu 5. tankové armády by v důsledku zpoždění nebyla 7. armáda schopna krýt tento postup, což bylo jejím hlavním úkolem.⁷⁸

6. tanková armáda se 22. prosince především připravovala na útok, který byl naplánován na následující den. Peiperova bojová skupina čelila stále sílícímu odporu a dosud s ní velení nebylo schopné navázat kontakt. Armáda apelovala na 1. tankovou divizi SS, aby Peiperovu skupinu vysvobodila, neboť odmítala vydání cenného materiálu do rukou nepřítele.⁷⁹

V prostoru St.Vith se u 5. tankové armády situace příliš nezměnila. Vojáci se snažili dostat dále na západ, nicméně se to nedařilo. Především se čekalo na dělostřelectvo, které se teprve přesouvalo z východu k St. Vith a mezitím se oddíly snažily v St. Vith přeskupit.⁸⁰ V sektoru Bastogne se také nic neměnilo. Nepřátelská obrana stále nepolevovala a vzhledem k obklíčení bylo město zásobováno ze vzduchu díky letecké přesile Spojenců.⁸¹

V oblasti 7. armády došlo 22. prosince k největšímu zvratu. Doposud úspěšně postupující jednotky se poměrně překvapive střetly s vojáky 3. americké armády generála Pattona, které doposud

76 PARKER, s. 148-149.

77 SOMMERVILLE, s. 274.

78 PARKER, s. 258.

79 Tamtéž, s. 78.

80 Tamtéž, s. 125.

81 DELAFORCE, s. 151.

nezaznamenal německý průzkum. Německé oddíly musely přestat s dalším postupem, neboť neměly k dispozici zálohy a tlak nepřítele dále sílil.⁸²

4.2 Spojenecký protiútok

Útok 6. tankové armády, který byl naplánován na 23. prosince, nevyšel podle představ a nepřinesl žádný úspěch. Tankovým divizím již docházelo palivo a Peiperova bojová skupina byla téměř odsouzena k zániku, neboť se velení shodlo na tom, že předvoj již nelze vysvobodit a musí se z nepřátelského sevření probojovat sám.⁸³

Téhož dne se 5. tankové armádě stále nedařilo významně postoupit na cestě západně od St.Vith, jelikož stále více aktivnější nepřátelské letectvo tento postup poměrně úspěšně mařilo. Generál Manteuffel se 23. prosince sešel s polním maršálem Modelem, který ho informoval o dalším plánu útoku, neboť i přes nepříznivý vývoj Hitler stále trval na pokračování ardenské ofenzivy.⁸⁴

Brandenbergerova 7. armáda čelila 23. prosince silnému nepřítelskému protiútku, avšak stále dokázala vzdorovat a chránit tak 5. tankovou armádu dobývající Bastogne. Hlavním úkolem už nebyl postup stále dál, ale pouze fixace nepřítelských sil, což však nebyl snadný úkol, neboť 7. armáda postrádala zálohy.⁸⁵

Na Štědrý den se zvedla nepřátelská letecká aktivita a bombardování postihlo především St. Vith. Peiperova bojová skupina se dokázala probojovat ze sevření, ale cenný vojenský materiál a zásoby padly do rukou nepřítele. Spojenecká obrana se následně vytáhla až na východní břeh Másy, kde buď hodlala vytvořit předmostí a zároveň spojenečtí vojáci připravovali protiofenzivu.⁸⁶

V oblasti Bastogne vrcholily přípravy 5. tankové armády na obsazení samotného města, které mělo proběhnout následujícího dne. Finální přípravy ukázaly, že předpokládaný počet oddílů určených k útoku

82 PARKER, s. 260.

83 Tamtéž, s. 79-80.

84 Tamtéž, s. 126.

85 Tamtéž, s. 268-269.

86 SOMMERVILLE, s. 274.

nedosáhne požadované síly. Náčelník štábu telefonoval požadavky ohledně posil generálu Jodlovi, k 26. prosinci byl očekáván příjezd přibližně 10-15 tanků, několika střeleckých rot a dělostřeleckých baterií, dále velení přislíbilo i leteckou podporu k úderu na Bastogne.⁸⁷

V následujících několika dnech nastaly u Dietrichovy 6. tankové armády velké změny. 12. tanková divize SS byla armádě odebrána a převelena pod Manteuffelovu 5. tankovou armádu, aby pomohla v útoku proti Bastogne. Skorzenyho útvar byl také přeložen - „*Skorzeny se přihlásil se 150. obrněnou brigádou k zařazení mezi regulární jednotky. Za úkol mu bylo dáno dobytí města Malmédy, které bylo silně bráněno včetně dělostřelectva.*“⁸⁸ Od dalšího postupu na západ se upustilo a I. tankový sbor SS byl následně převelen k 5. tankové armádě, aby vypomohl u Bastogne a II. tankový sbor SS vytvořil obranu v linii Baugnez –Trois-Ponts–Bra–Hotton.⁸⁹

V prostoru 5. tankové armády měla 25. prosince začít připravovaná akce v okolí Bastogne. Útok začal brzy ráno a Němci dokázali prolomit nepřátelskou obranou v prostoru Fond de Laval. Champs a Longchamps během dne často měnily majitele, což zavinilo velké množství ztrát na životech na obou stranách. Polní maršál Model rozhodl, že primárním cílem je nyní Bastogne, ale Vůdcova doprovodná brigáda měla místo toho zaútočit na západ od Ourthe s tím, že na útok proti Bastogne budou uvolněny posily.⁹⁰

Následujícího dne se spojenečtí vojáci znovu pokusili o prolomení obklíčení kolem Bastogne a v oblasti Assenois se to podařilo skupině přibližně deseti tanků. Manteuffel se obával hrozby nepřátelského protiútoků z jihu, proto naléhal na co nejrychlejší zlomení odporu v Bastogne.⁹¹ Obávaný útok na Bastogne přišel 26. prosince, kdy se americké 4. tankové divizi podařilo prorazit obklíčení města.⁹²

V následujících dnech se německé oddíly při dalším postupu

87 PARKER, s. 160-161.

88 DELAFORCE, s. 53.

89 PARKER, s. 82-83.

90 Tamtéž, s. 162-164.

91 Tamtéž, s. 164-166.

92 SOMMERVILLE, s. 275.

poprvé setkaly s britskými vojáky – a to v Tellinu. Po nepříteli zdárném útoku řešilo vedení otázku posil, které by měly podpořit útok na Bastogne, nakonec se 5. tankové armádě dostalo 12. tankové divize SS ze 6. tankové armády. Finální úder na Bastogne nakonec neproběhl kvůli zpoždění těchto posil a také kvůli jejich slabému početnímu stavu, především u jednotek Waffen SS. Po neúspěšném pokusu 1. tankové divize SS proniknout přes Lutrebois si velení uvědomilo, že veškeré snahy o průnik v této oblasti jsou marné.⁹³

Dietrichova 6. tanková armáda byla převelením I. tankového sboru SS velmi oslabena. Bylo jasné, že nepřítel provede průzkum slabých míst vytažené fronty a zaútočí nejspíše přes Malmédy na St. Vith, což se zatím neprojevilo, neboť se Spojenci snažili prorazit přes úsek La Roche-Houffalize. Do 4. ledna 1945 podnikali spojenečtí vojáci spíše menší útoky s nepříteli velkým úspěchem, dle odhadu to byly pouze průzkumné oddíly. Vzhledem k oslabení armády velení rozhodlo o ústupu a vytvoření fronty v linii Stavelot-Dochamps-Samree-Bastogne. Během dalších dnů stahování nešlo podle představ a Spojenci začali vytvářet velký tlak na La Roche, a tak muselo být 11. ledna vyklizeno. Nepřátelské oddíly začaly útočit směrem od Stavelotu a němečtí vojáci se museli dále stahovat. 16. ledna byla vytyčena obranná linie Onderval-Halleux-Lierneux-Wilbrin-Nadrin a docházelo k dalšímu přeskupování ustupujících jednotek. Dietrichova 6. tanková armáda dostala při ústupových manévrech 20. ledna rozkaz o převelení do Maďarska, poslední oddíly byly z Arden uvolněny 24. ledna.⁹⁴

Zvrátit vývoj neúspěšné ofenzivy se pokusila 1. ledna 1945 také Luftwaffe. Německá letadla vzlétla ve velkém počtu a překvapila Spojence poměrně silným útokem na předsunuté základny Spojenců, tento úder však zapříčinil mnoho ztrát na obou stranách, což Němcům nijak nepomohlo.⁹⁵

Manteuffelova 5. tanková armáda musela po nezdaru u Bastogne očekávat silný nepřátelský úder, který započal 3. ledna. Manteuffel

93 PARKER, s. 167-170.

94 Tamtéž, s. 83-85.

95 TOLHURST, s. 93.

informoval své vojáky, že je nutný ústup, který bude stát na zdržovacích akcích a především na spolupráci se sousedními oddíly a dále na přesunu do předem připravených pozic. Manteuffelovi bylo jasné, že již nejsou schopni čelit nepřátelskému protiútoku a vzhledem k nedostatku pohonných hmot raději nařizoval, aby vlastní techniku zničili, než aby padla do rukou nepřítele. Na morálku německých vojáků dolehl neúspěch ofenzivy a také odvelení 6. tankové armády. Po sérii nepřátelských úspěchů bylo jasné, že musí dojít ke stažení celé armády. V následujících týdnech jednotky ukázkově ustupovaly a nedaly nepříteli šanci prolomit frontu.⁹⁶

Brandenbergerova 7. armáda musela odolávat nepřátelským protiútokům již od 23. prosince. Po prvotním spojeneckém úderu se 7. armáda nacházela ve velmi špatném stavu, potřebovala čas k reorganizaci vlastních oddílů, které tímto útokem utrpěly. V následujících dnech se němečtí vojáci pokusili získat zpět ztracená území, to však skončilo neúspěchem. Ke konci prosince byl na této části fronty relativní klid a německé oddíly tento čas využily k reorganizaci a přípravě defenzivy proti spojeneckému protiútoku.⁹⁷

V oblasti LIII. pěšího sboru 7. armády bylo jasné, že Američané zahájí protiútok v tomto sektoru, což potvrdili zajatci z 3. americké armády. 7. armáda čelila obrovskému tlaku a již 26. prosince se 4. americké obrněné divizi podařilo prolomit obklíčení Bastogne, což znamenalo konec ofenzivy, vrchní velení však odmítalo stažení vojsk. V dalších dnech nastala snaha o německý protiútok, ten však skončil totálním neúspěchem, což mělo silný psychologický dopad. 30. prosince se německým vojákům dokonce podařilo získat zpět prstenec kolem Bastogne, americké jednotky však brzy podnikly protiúder a zatlačily Němce zpět. Během prvních lednových dnů nedocházelo k útoku amerických oddílů, pouze využívaly dělostřeleckou palbu, která však byla ničující, protože si němečtí vojáci nemohli ve zmrzlé zemi vyhloubit zákop. Do 9. ledna probíhaly pokusy o prolomení fronty z obou stran, nicméně končily neúspěšně až do tohoto dne, kdy se Američanům

⁹⁶ DELAFORCE, s. 228.

⁹⁷ PARKER, s. 271-277.

podařilo prolomit obranu 7. armády. Tento úder byl pro 7. armádu zničující a v noci z 12. na 13. ledna obdržela rozkaz ustoupit. Němci měli při ústupu velký problém s obranou, jelikož měli nedostatek pohonných hmot a munice, což platilo především pro dělostřelectvo. 7. armáda se i přes tyto problémy dokázala bránit snahám Američanů o průnik a do konce ledna se všechny oddíly stáhly za řeku Our.⁹⁸

98 PARKER s. 278-290.

5 Hodnocení ofenzivy

Kritika i hodnocení ofenzivy se v mnoha případech liší. To je dáno především tím, že různí kritici měli rozdílné názory již v úvodu operace, jelikož byla naplánována příliš ambiciózně a s dostupnými zdroji bylo předem jasné, že se operace Německu nemůže podařit v takové míře, aby alespoň částečně zvrátila vývoj války ve prospěch Německa.

Německá armáda se ještě před touto operací nenacházela v dobrém stavu. Morálka byla vzhledem k zhoršující se situaci na velmi nízké úrovni, zkušené a výborně vycvičené jednotky z počátku války byly dávno pryč, za elitní útvary se daly brát pouze oddíly SS. Nízký počet vojáků byl řešen tím, že se do prvních linií dostávali lidé, kteří do této doby pracovali například jako úředníci ve štábu. Stejný problém nastal i u munice a techniky. Ardenské jednotky byly vybaveny tím nejlepším, co mělo Německo k dispozici, i přesto byla kvalita na nízké úrovni. Technika postrádala náhradní díly, vojenské zálohy také chyběly. Spojenci měli v tomto ohledu daleko větší výhody, převahu měli prakticky ve všem, vojáků měli daleko více, letecky se jim Luftwaffe nemohla vyrovnat a především morálka byla na dobré úrovni, jelikož se dařil postup Evropou a bylo jasné, že Spojenci zvítězí.⁹⁹

Tato operace přesto nemusela skončit takovým fiaskem, neboť samotní němečtí generálové předem odhadovali neúspěch tohoto útoku a během ofenzivy Hitlera upozorňovali, že je již nemožné dosáhnout stanoveného cíle. Ten jejich požadavky neustále odmítal a nepřipouštěl ukončení ofenzivy, což by v ideálním případě zachránilo velké množství vojáků či techniky, což by přišlo vhod při americkém protiúderu.¹⁰⁰

Hitlerovi se touto operací přece jen podařilo částečně rozvrátit spojenectví mezi Spojenými státy a Velkou Británií, což se nakonec podařilo urovnat bez velkých problémů. Britský polní maršál Montgomery toužil ovládat veškeré pozemní síly během této ofenzivy, a to včetně amerických vojáků. Během tohoto útoku se na povrch dostal spor mezi Montgomerym a americkým generálem Eisenhowerem, který trval již řadu

⁹⁹ GRYNER, s. 105-106.

¹⁰⁰ THACKER, s. 60.

měsíců. V Ardenách kulminoval spor o velení nad armádami a především díky Montgomeryho indiskreci se o sporu dozvěděl britský tisk. Eisenhower byl zkušený diplomat a štábu dal na výběr – buď on, nebo Montgomery. Tomu později došlo, že to může znamenat jeho konec, tudíž Eisenhowerovi poslal omluvný dopis, který zakončily slovy „*Váš velmi oddaný podřízený Monty*“.¹⁰¹ Tím však celá aféra neskončila, neboť Montgomery v projevu 7. ledna 1945 prohlásil, že Německo porazila síla především britských jednotek a opomenul zmínit generála Bradleyho či generála Pattona. Američané se kvůli tomu značně rozhněvali, neboť britský tisk opomenul zmínit část, kde Montgomery chválil Eisenhowera a americké vojáky. Vše nakonec uklidnil Winston Churchill, který v Dolní sněmovně označil ardenskou ofenzivu za americké vítězství.¹⁰²

Generálplukovník Josef „Sepp“ Dietrich hodnotil ofenzivu již v počátku za neúspěšnou. Dle jeho slov byla špatná příprava, na což navázal nedostatek, ať už zásob nebo paliva, nedostatečný výcvik a také roční období, které značně komplikovalo postup v nepříznivém terénu. Dietrich dále počítal s dobrou spojeneckou obranou, což se mu během ofenzivy potvrdilo. S ohledem na roční období uvedl, že by útok v květnu 1945 dopadl líp, ovšem bylo větší riziko ze strany spojeneckého letectva, které by nejspíše nelimitovalo špatné počasí.¹⁰³

Vyhodnocení a kritika 6. tankové armády byla přibližně stejná. Problém selhání armády spočíval především ve špatném výcviku, kooperace jednotek byla na nízké úrovni, za což také mohla nezkušenost radiooperatérů. Řidiči byly špatně vycvičeni především z nedostatku pohonných hmot, což se v tomto obtížném terénu ukázalo jako důležitý faktor. V tak nepříznivém terénu vzdila často slehávala, nejhůře byl na tom tank PzKpfw VI – Tiger, naopak nejlépe se osvědčil tank PzKpfw IV. Vzhledem k dokonalému utajení operace nebyl nařízen průzkum terénu, což mělo na špatný vývoj ofenzivy velký vliv. Zásobování nefungovalo, k oddílům se často zásoby ani nedostaly. V neposlední řadě zafungovala

101CUMMINS, Joseph, *Velcí protivníci v dějinách*, Praha 2009, s. 302.

102NEILLANDS, s. 103-107.

103PARKER, s. 33.

silná obrana Američanů, kteří dovedně využili terén a měli k dispozici dostatek záloh.¹⁰⁴

Velitel 5. tankové armády, generál Hasso von Mantuffel, předpokládal, že za špatným výsledkem jeho armády stálo špatné rozvržení útoku, neboť by při ideálním rozestavení sil a lepším časovém naplánování jistě dosáhl řeky Másy včas. Když mu byla nadnesena otázka, zda za to mohla rivalita mezi jednotkami SS a Wehrmachtem, odpověděl, že zcela jistě rivalita byla, avšak neměla na kooperaci žádný vliv. Dle jeho slov jim počasí přálo „pouze“ do 22. prosince, od tohoto dne mělo na vývoj operace velký vliv spojenecké letectvo, které dokázalo využít převahy ve vzduchu. Na rozdíl od Dietricha neviděl problém především v obtížném terénu, problémy dával na vinu spíše špatnému technickému stavu vozidel, jelikož ta dělala velké problémy v dopravě. Manteuffel nabyl pesimismu ohledně výsledku již 20. prosince, kdy zaregistroval nepřátelské úspěchy v obraně a na Štědrý den si byl naprosto jistý, že je vše ztraceno.¹⁰⁵

Generál Erich Brandenberger hodnotil neúspěch 7. armády podobně. Selhaní bylo dle jeho slov zaviněno především nedostatkem vojáků, nedostatečně konkurenceschopnému letectvu a dále špatným stavem zásob všeho druhu. Tyto podmínky nebyly splněny před začátkem ofenzivy, tudíž Němci nedokázali překonat obtížný terén. Stanovený plán vyšel pozitivně pouze v případě faktoru překvapení, to se ovšem dalo využít pouze v počátečních útoku. Brandenberger dále vyvracel původní myšlenky ohledně plánu operace, když velení předpokládalo, že Spojenci nedokáží zareagovat, případně i provést protiútok. Předpoklad neschopnosti spojenecké armády byl fatální právě pro 7. armádu, která musela bránit jižní křídlo útočících vojsk. 7. armáda čelila silnému spojeneckému úderu, kterému v nerovném poměru sil nemohla konkurovat, přesto však dokázala efektivně vázat nepřátelské jednotky, takže splnila daný úkol.¹⁰⁶

Všichni tři velitelé armád nasazených v Ardenách hodnotili operaci

104PARKER, s. 86-88.

105Tamtéž, s. 202-206.

106Tamtéž, s. 296-300.

stejně. Neúspěch předpokládali ještě před začátkem, neboť faktory selhání byly známy již od počátku a výsledek byl očekáván. Ofenziva tedy Německu nepomohla zvrátit výsledek války, především nebylo jasné, jak by tento úder v případě úspěchu ovlivnil další vývoj. Neúspěšný útok měl vliv nanejvýš na posun konce války, i to je však diskutabilní.

6 Závěr

Ardenská ofenziva skončila jasným neúspěchem Německa při snaze o zvrát výsledku války. Ještě před samotnou operací bylo jasné, že je na tom Německo špatně, neboť na něj tlačily armády z východu i západu a bylo pouze otázkou času, kdy Německo prohraje válku. Velká část německého velení si jistě uvědomovala vážnost situace, nicméně Hitler stále odmítal prohru a po červencovém atentátu plánoval, jak obrátit situaci ve vlastní prospěch. Na základě toho vymyslel plán útoku do Arden, kterým chtěl zaskočit Spojence a v ideálním případě uzavřít separátní mír. Jeho vize ofenzivy se však mezi generály nesečkala s nadšením, neboť jevíli pesimistický názor ohledně možného úspěchu, jelikož byla příprava velmi špatná, stav zásob nedostačující a časový plán téměř nesplnitelný.

Samotný útok z počátku ukázal nedostatky i přes částečné úspěchy, ale již během několika dní bylo jasné, že se časový plán nepodaří naplnit a armády nedosáhnou cíle. Zúčastnění generálové označili několik hlavních faktorů neúspěchu – špatný stav zásob, nepříznivé počasí a terén, nedostatečně početné a vycvičené armády a v neposlední řadě odpor Spojenců, kteří se i přes překvapivý úder dokázali vzpamatovat a zatlačit německé vojáky zpět.

Především výše zmíněné faktory ovlivnily neúspěch. Některé taktické chyby při obléhání měst jako St. Vith a Bastogne jistě také ovlivnily výsledek operace, přesto ne tak radikálně jako samotný plán, který byl příliš ambiciózní. I přes úspěšný postup armád a splnění plánu nebylo jasné, jak by německé vítězství v Ardenách ovlivnilo celkový vývoj války, neboť i cíle do budoucna byly ambiciózní. Navíc musíme brát v potaz východní frontu, na které během operace „Wacht am Rhein“ začala sovětská ofenziva, což si vynutilo přesun německých jednotek z Arden na východ. Jeden z cílů tohoto útoku se však Německu podařilo alespoň částečně splnit, jelikož Hitlerův plán předpokládal, že ardenská ofenziva vnese spor mezi spojenecké velení. Mezi britským polním maršálem Montgomerym a americkým generálem Eisenhowerem panovalo napětí

již před ofenzivou. Německý útok však tento spor, byť nepřímo, ještě více vyostřil, neboť Montgomery o útoku mluvil velmi seběvědomě a přivlastňoval si zásluhy, i když je pravda, že to částečně zveličil britský tisk. Montgomery toužil po vedení, jenže zkušený Eisenhower měl silnější pozici, což donutilo Montgomeryho ustoupit, problémy však přestaly až poté, co ve svém projevu Winston Churchill prohlásil, že je bitva v Ardenách jasným americkým vítězstvím.

Otázkou zůstává, jaký vliv měla ardenská ofenziva na další vývoj války. Při pohledu na rozložení sil na západní i východní frontě bylo téměř jasné, že je válka pro Německo prohraná. Spojenci, nabití optimismem z rychlého postupu od invaze v Normandii, očekávali, že válku ukončí do Vánoc roku 1944. To se spojeneckým armádám nepodařilo, ale samotná ofenziva v Ardenách v tom nehrála roli, neboť začala až v prosinci, takže v tomto ohledu konec neodložila. Za této situace je možná skutečnost, že se kvůli ardenské operaci závěr války odložil z důvodu ztrát Spojenců, nicméně Německo ztratilo také velké množství vojáků, které by mohlo případně využít v pozdější obraně proti tlaku Spojenců. Naopak německá prohra v útoku, který byl zřejmě poslední nadějí, mohla poznamenat psychiku vojáků bojujících na obou stranách, německé jednotky však jistě negativně. Vliv této operace na pozdržení konce války je však velmi spekulativní a nedá se nijak dokázat.

Ve své práci jsem stručně analyzoval vývoj západní fronty kvůli její přímé souvislosti s oblastí Arden. Plánování operace jsem popsal především z pohledů německých generálů, kteří odlišně reagovali na tento návrh. Postup německých armád je psán především z výpovědí jejich samotných velitelů a jsou zde popsány chyby a faktory, které ovlivnily výsledek ofenzivy. V závěrečné kapitole je hodnocení a kritika této operace, která byla již předem odsouzena k neúspěchu.

7 Seznam použité literatury

AMBROSE, Stephen E., *Občané vojáci : cesta americké armády od břehů Normandie přes Ardeny po kapitulaci Německa: 7.6.1944 – 7.5.1945*, Plzeň 2004.

CUMMINS, Joseph, *Osudové okamžiky dějin*, Praha 2009.

CUMMINS, Joseph, *Velcí protivníci v dějinách*, Praha 2009.

DELAFORCE, Patrick, *The Battle of the Bulge : Hitler's Final Gamble*, Harlow 2004.

GRYNER, Peter H., *Ardeny 1944*, Praha 1994.

KERSHAW, Ian, *Konec: Německo 1944–1945*, Brno 2013.

MACDONALD, John, *Velké bitvy 2. světové války: 17 nejvýznamnějších bitev v nevídaném dokumentárním zpracování*, Praha 1995.

NEILLANDS, Robin, *Dobytí říše*, Praha 2008.

PARKER, Danny S.(ed.), *Hitlerova ofenziva – Ardeny: německý pohled na „Bitvu o výběžek“*, Brno 2003.

SHAW, Antony, *II. světová válka den po dni*, Český Těšín 2007.

SKORZENY, Otto, *Mé velitelské operace*, Praha 1994.

SOMMERVILLE, Donald, *Encyklopedie druhé světové války*, Praha 2007.

THACKER, Toby, *Konec „Třetí říše“: porážka, denacifikace a Norimberk: leden 1944 – listopad 1946*, Praha 2011.

TOLHURST, Michael, *Bastogne: Bitva v Ardenách*, Brno 2002.

WHITING, Charles, *Ardeny: Poslední útok*, Plzeň 1995.

8 Resumé

The aim of this bachelor thesis is to describe German offensive, called „the Battle of the Bulge“. This German attack was the last aspiration to change the progression of the world war II. In case of success, Hitler supposed to make peace on the Western Front.

On the 6th of June 1944, Allies invaded Normandy and marched to Germany from west, while was the Soviet Union attacking Germany from east. Hitler wanted to change the progression of the war, so he made up plan called „Wacht am Rhein“. The scheduled attack assumed, that the German army will achieve Antwerp after invading to the Ardennes.

The Germans attacked Allies with three armies – 6th Panzer Army, 5th Panzer Army and 7th Army. The attack showed the mistakes of the plan, the armies couldn't accomplish the time schedule because of the deficient training of the soldiers and because of the absence of the supplies. Since the first days, the commanders of the armies thought, that the attack would not success. The Allies were able to push the German soldiers back and defense their lines.

It was obvious, that this plan is not going to work out. Even before the attack the commanders of the armies knew, that it will end up a failure. There were many elements that led to the failure and the plan was far too ambitious.